

короткою ротацією[1,5].

У Лісостепу для господарств з виробництвом зерна, цукрового буряку, картоплі можна рекомендувати такі сівозміни: I – 1) конюшина, еспарцет, буркун; 2) озимі зернові; 3) цукровий буряк, картопля; 4) ярі зернові з підсівом бобових трав; II – 1) горох; 2) озимі зернові; 3) кукурудза, цукрові буряки; 4) ярі зернові; III – 1) горох; 2) озимі зернові; 3) овес; 4) кукурудза; 5) ярий ячмінь. Для зони Полісся, яка спеціалізується на утриманні молочної і м'ясної худоби, перспективу матимуть такі сівозміни: 1, 2) бобові або бобово-злакові сумішки трав; 3) озима пшениця, коренеплоди, картопля; 5) овес, ячмінь з підсівом трав. Гірше розміщувати у сівозміні льон, оскільки він вимагає повернення на попереднє місце не раніш як через 5–7 років, а тому його слід вирощувати в господарствах, що спеціалізуються на його вирощуванні й зберегли багатопільні сівозміни.

За такого підходу можна забезпечити вищі врожаї з меншої площі та здійснити біологічну консервацію земель найнижчої якості з метою захисту їх від ерозійних процесів, стабілізувати родючість орних земель, відновити наявні та сформувати нові культурні ландшафти, забезпечити охорону природного навколишнього середовища для майбутніх поколінь

Література

1. Конституція України / Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, Ст. 141.
2. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2002, № 3-4, Ст.27.
3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2003, №№ 40-44, Ст.356.
4. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України, 1991, № 41, Ст.546.
5. Ващишин М.Я. Земельні правовідносини у селянських (фермерських) господарствах. Автореф... канд. юр. наук. -- Львів, 2000.
6. Екологічне право України: Акад. Курс / За заг. ред. Ю.С. Шемученка. — К., Юр. думка, 2005. — 848 с.
7. Заржицький О. Екологічна безпека в регіоні як об'єкт правового регулювання // Право України, № 5, 2002 С. 63–68.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ФІТОРІЗНОМАНІТТЯ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ В АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЇЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

*Карпович І.П.
Рівненський державний гуманітарний університет*

Сучасні негативні зміни у біосфері зумовлені тими фундаментальними обставинами, які визначають можливість виживати одним видам і умовах конкуренції з іншими. Коли ж людина є конкурентом практично всієї біоти, то останній залишається одне – реагувати на це своїм життям. Прагнучи змінити ситуацію на краще, міжнародне співтовариство ухвалило чимало документів, які визначають зобов'язання щодо невиснажливого використання біоресурсів. Найважливіший з них – Конвенція про біорізноманітність, яка акцентує увагу не лише на питаннях збереження біорізноманітності, а й на збереженні та збалансованому використанні біоресурсів [1].

Вплив антропогенних чинників та як наслідок випадання окремих видів флори із природних фітоценозів є актуальними проблемами і для території

Волинської височини. Природна рослинність даної території надзвичайно сильно змінена. Тепер вона постає далеко не у тому початковому вигляді, у якому була у доагрокультурний період. Скорочення площ, зайнятих природними екосистемами, супроводжується втратою первинних рослинних угруповань, змінами в структурно-функціональних характеристиках екосистем, ландшафтів і пов'язане з втратою біотичної різноманітності.

Вивчення хорології, стану популяцій, еколого-морфологічних особливостей рідкісних та зникаючих видів флори, з'ясування причин зменшення числа особин у популяціях або ж їх повне зникнення, розробка рекомендацій щодо охорони таких видів сприяють збереженню фіторізноманіття Волинської височини, дають підстави до створення нових природно-заповідних об'єктів, що становлять екомережу даної території.

Волинське лесове плато знаходиться під великим антропогенним пресом: дуже розоране, густо заселене, місцями деградоване, природні комплекси дуже трансформовані і майже не збереглися, а заповідні об'єкти малі та ізолювані і не репрезентують усіх елементів природного районування цього регіону і у зв'язку з цим не здатні виокнувати свою функцію збереження генофонду [3].

Детальне вивчення рідкісних та зникаючих видів флори Волинської височини, фауністичної представленості, ландшафтної та гідрологічної цінності території, а на цій основі і реалізація концепції екомережі в регіональному аспекті спрямована на вирішення ряду важливих теоретичних і прикладних завдань направлених на збереження біологічного різноманіття, покращення природних умов середовища життєдіяльності населення, підтримання динамічної рівноваги між узгодженим використанням природно-ресурсного потенціалу і забезпеченням на цій основі адекватності інтересів збереження довкілля та сталого розвитку при домінуванні критеріїв, вимог і показників навколишнього середовища [2].

Основою для збереження раритетних видів рослин та біологічного різноманіття взагалі є території на об'єкти природно-заповідного фонду Волинської височини, природні лісові, лучні, степові рослинні угруповання, водноболотні угіддя, гідромережа. Проте, розподіл об'єктів та територій природно-заповідного фонду в межах природних і адміністративних районів цього регіону нерівномірний. Частина природоохоронних площ припадає на господарські зони регіональних ландшафтних парків, які не виконують безпосередніх природозахисних функцій і природні шляхи транзиту біорізноманіття майже відсутні через високу сільськогосподарську опанованість цієї території [3].

Отже, збереженню рідкісних та зникаючих видів рослин та фіторізноманіття взагалі на території Волинської височини сприяють (але не в повній мірі) уже створені об'єкти та території природно-заповідного фонду регіону, але головним чином, це завдання покладається на майбутню екологічну мережу, що тільки створюється, оскільки збільшення площ природної рослинності і сприятиме збереженню фіторізноманіття Волинської височини.

Література

1. Устименко П.М., Шеляг-Сосонко Ю.Р., Вакаренко Л.П. Раритетний фітоценофонд України. – К.: Фітосоціоцентр, 2007. – 268 с.
2. Формування регіональних схем екомережі (методичні рекомендації)/ За ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. – Київ: фітоцентр, 2004. – 71 с.
3. Яковишина М.С. Особливості формування екологічної мережі Волинської височини//Вісник Рівненського державного технічного університету. Зб. наук. праць. вип. 7, Рівне, 2007.